

De “360 graden-aanpak” van Den Haag

De aanpak van radicalisering en extremisme bestaat uit een combinatie van preventieve, curatieve, repressieve en bestuurlijke maatregelen die soms door de gemeente en soms door één van haar partners (zoals het Rijk of het OM) worden genomen. Het is een “360 graden-aanpak” die zowel uit harde als zachte maatregelen bestaat. De kracht van de aanpak zit in de combinatie van gerichte interventies en generieke preventie. Deze zijn veelomvattend én in de samenwerking met de stad en tussen vele (overheids- en niet-overheids)partners, waarbij elke partner handelt vanuit zijn bevoegdheden en expertise.

De gemeente blijft er alert op dat alle partijen optimaal gebruik maken van hun instrumentarium en spreekt hen daar zo nodig ook op aan. Of het instrumentarium waarover de gezamenlijke partners beschikken voldoende is om te kunnen doen wat er gedaan moet worden, is een voortdurend aandachtspunt in het overleg met het Rijk. Eén van de bespreekpunten is aangepaste en aangescherpte wetgeving op het gebied van ongewenste buitenlandse financiering en de aanpak van predikers en sprekers met een ontwrichtende boodschap.

Hoe staan we ervoor?

Den Haag heeft naar verhouding een hoog aantal uitreizigers en in de stad verblijvende geradicaliseerde personen die om structurele aandacht vragen. Het aantal uitreizigers is in 2018 niet toegenomen. We bereiden ons met onze partners voor op een mogelijke terugkeer van strijders naar Nederland. Zij zullen op termijn, al dan niet na het uitzitten van een straf, weer een plek moeten krijgen in de samenleving. We weten nog niet om wie het zal gaan: geharde strijders, meegereisde partners, minderjarige kinderen of een combinatie daarvan. We weten wel dat in de opvangkampen in Syrië en Irak vrouwen en kinderen verblijven die mogelijk ernstig zijn getraumatiseerd. De gemeente onderhoudt intensief contact met landelijke partijen zoals het OM, het Ministerie van Buitenlandse Zaken, de IND, de NCTV, de politie en de Raad voor de Kinderbescherming om gezamenlijk op te kunnen trekken op het moment dat blijkt dat uitreizigers terugkeren uit Syrië en Irak.

Een belangrijke ontwikkeling die direct op het thema terugkeerders aansluit is de intensivering van de contacten met de families van uitreizigers. Bij deze contacten wordt intensief samengewerkt met de regiogemeenten, omdat familieleden van Haagse uitreizigers niet alleen in Den Haag woonachtig zijn, maar ook in de regio en het land. Het project Familieondersteuning is eind 2017 in een stroomversnelling gekomen toen bleek dat bij een aantal uitreizigers het Nederlanderschap zou worden ontnomen. Dat leidde bij de familieleden tot hulp- en informatievragen. De contacten die mede hierdoor tot stand zijn gekomen of geïntensiveerd, zijn in de periode daarna verder uitgebouwd. Samen met enkele landelijke partners hebben wij tevens verkend wat de rol van families zou kunnen zijn bij de opvang van terugkerende minderjarigen en welke handvatten zij daarvoor nodig hebben.

Omstreden predikers

De afgelopen jaren is regelmatig aandacht geschonken aan omstreden predikers die actief (willen) zijn in Den Haag; door te prediken, door zich hier te vestigen of door pogingen om een nieuwe, “eigen” moskee te openen. De gemeente acteert hier actief op, binnen de grenzen die de wet stelt. Zo is het gelukt om te verhinderen dat een omstreden prediker een nieuw podium in Den Haag heeft gekregen. Het doet mij een genoegen dat de minister van Justitie & Veiligheid, mede op mijn verzoek, een gebiedsverbod voor Transvaal en de Schilderswijk heeft opgelegd. In de behandeling van het ingediende hoger beroep, heeft de rechter de minister in het gelijk gesteld.

Extreem rechts

In Den Haag leeft de opkomst van extreem rechts ook. De recente (media)berichten schetsen een zorgwekkend beeld over de ontwikkeling van extreem rechts. De provocerende actie van Pegida bij de As Soennah moskee wordt ervaren als iets dat kan leiden tot extremistisch geweld. Ik volg dit nauwgezet en verzeker mij dat de politie en veiligheidsdiensten diezelfde focus hebben.

Ik wil extra benadrukken dat de Haagse aanpak radicalisering en polarisatie niet alleen tegen één vorm van extremisme is, maar juist tegen alle vormen van extremisme, dus ook extreem rechts.

In Den Haag zien we een kleine stijging van het aantal aangevraagde demonstraties met een rechts signatuur, het totale aantal is nog gering. Desalniettemin is het effect in de stad groot. Ik benadruk hierbij, dat ik niet ga noch wil gaan over de inhoud van een demonstratie. Ik blijf mij sterk maken voor de vrijheid van demonstratie, maar ik blijf daarbij ook waken voor de veiligheid in de stad.

Eind 2018 hebben we voor het netwerk van professionals in de stad een bijeenkomst georganiseerd over extreem rechts. Hetzelfde doel wordt hierbij nagestreefd als bij andere vormen van extremisme, namelijk het stimuleren van vroeg-signalering.

Versterken maatschappelijke weerbaarheid

Initiatieven uit de samenleving zijn onmisbaar om mensen weerbaar te maken tegen polarisatie, radicalisering en extremisme. Den Haag heeft van meet af aan dit soort initiatieven gestimuleerd. Dat heeft geleid tot diverse projecten: voor het onderwijs, voor moeders en voor jongeren. Soms heel kleinschalig en soms wat groter. Hieronder wordt een aantal initiatieven geschetst.

HIP en VIP

VIP (Veiligheid Identiteit en Polariteit) is een training voor jongeren, waarin zij debatvaardigheden bijgebracht krijgen en vervolgens met elkaar in discussie gaan over gevoelige thema's zoals grondrechten, identiteit, polarisatie en uitsluiting. Doel van VIP is de weerbaarheid van leerlingen te vergroten, gevoelige kwesties bespreekbaar te maken en te bouwen aan wederzijds begrip. HIP (Handelen in Perspectief) is een intensieve training voor docenten. Daarbij staat de vergroting van handelingsperspectieven centraal, zodat de docenten verder kunnen gaan met de door de jongeren opgedane kennis in de VIP-training.

HIP en VIP worden al een paar jaar in Den Haag op scholen uitgevoerd door de bedenker ervan, Samira Bouchibti. Jaarlijks worden hiermee gemiddeld 1000 leerlingen bereikt. Op ons verzoek is de methodiek van HIP en VIP uitgeschreven in een praktisch hanteerbaar handboek dat kort voor de zomer van 2018 is gepresenteerd. Dit handboek, getiteld "Waarom zijn wij Nederlander?", is een hulpmiddel voor docenten om complexe en omstreden onderwerpen in de klas te bespreken, met de grondrechten van de Nederlandse samenleving als ijkpunt. Alle Haagse scholen hebben dit boek ontvangen. Daarnaast is het handboek ook verspreid onder de zogenoemde prioritaire gemeenten en andere geïnteresseerde gemeenten. Hiermee is een belangrijke stap gezet: docenten kunnen nu ook zelf met de VIP aanpak aan de slag als zij dat willen. HIP en VIP zijn in 2018 ook ingezet tegen rechts extremisme.

Oumnia Works

Oumnia Works is een educatief empowermentprogramma voor en door moeders. Het is vooral gericht op preventie: moeders in staat stellen hun kinderen van jongs af aan goed te begeleiden op het gebied van identiteitsontwikkeling, het omgaan met idealen en het omgaan met frustratie. Doel van het programma is moeders bewust te maken van de risico's die hun kinderen lopen en hen te leren wat zij kunnen doen. Drie vragen staan centraal: wat is radicalisering en hoe verloopt een radicaliseringsproces, hoe kom en blijf je in gesprek met je kind en waar kun je hulp vinden?

Den Haag heeft het grootste deel van de ontwikkel- en uitvoeringskosten van het empowermentprogramma Oumnia Works voor haar rekening genomen. Oumnia Works is in 2017 vanuit het Ministerie van SZW aangeboden aan de prioritaire gemeenten. Vanaf 1 januari 2018 is het programma aangeboden door een particuliere organisatie, de stichting Oumnia Works.

In 2018 is gewerkt aan een flankerend programma voor docenten. Dit programma (één dagdeel) is bedoeld voor scholen die voor moeders een Oumnia Works training hebben aangevraagd. Het programma (dat is ontwikkeld op basis van een vraag vanuit scholen) geeft docenten inzicht in de inhoud van de Oumnia Works training en reikt hen tevens handelingsperspectieven aan, bijvoorbeeld gericht op het aangaan van discussie over 'zware' onderwerpen. Uit een eerste try-out blijkt dat dit programma aansluit op de door scholen ervaren behoeften. Recent is een vergelijkbaar flankerend programma ontwikkeld dat is gericht op de politie.

Mij en Mij Junior

De levenslopen van mensen die radicaliseren laten verschillende paden zien. Eén daarvan is de radicalisering die plaatsvindt gedurende de ontwikkelingsfase waarin jongeren tot zo'n 23 jaar bezig zijn met de vorming van hun identiteit. In opdracht van onze gemeente heeft Centrum 16-22, een instelling voor vormingswerk voor kinderen en jongeren, twee identiteitsprojecten ontwikkeld, MIJ en MIJ Junior. MIJ richt zich op leerlingen vanaf de derde klas van het voortgezet onderwijs, MIJ Junior op het laatste jaar van het primair onderwijs en/of de brugklas. De projecten worden kosteloos aangeboden aan geselecteerde scholen. Doel ervan is om kinderen en jongeren te laten nadenken over wat identiteit betekent, wat hun eigen identiteit is en hoe zij zich verhouden tot anderen. Jaarlijks worden circa 40 klassen bereikt.

Handboek Veiligheid religieuze instellingen

Ik spreek periodiek met moskeebesturen. Bij deze overleggen is veiligheid een vast agenda onderwerp. De gemeente Den Haag heeft het initiatief genomen om dit thema op te pakken en spant zich al een reeks van jaren in om moskeebesturen beter in staat te stellen om de weerbaarheid en veiligheid van Haagse moskeeën en gebedshuizen te vergroten. De inspanningen hebben onder meer geleid tot een Handboek veiligheid religieuze instellingen. De ervaringen in Den Haag zijn betrokken bij de totstandkoming van de Handreiking Veilige Moskee van het Rijk. In 2018 heeft de gemeente Den Haag samen met de gemeente Rotterdam en de NCTV gewerkt aan een actualisering van het eerste handboek Veiligheid religieuze instellingen. Op 19 maart jl. heb ik samen met de wethouder Integratie tijdens een bijeenkomst, die door circa 165 vertegenwoordigers van religieuze instellingen is bezocht, het vernieuwde handboek uitgereikt aan de aanwezigen.

Buitenlandse financiering

Ook is er in de afgelopen periode veel aandacht geweest voor ongewenste buitenlandse financiering van organisaties in Nederland. Dit is het terrein van het Rijk: gemeenten hebben hierin geen taak of bevoegdheden. Naar aanleiding hiervan heb ik de betrokken bewindspersonen voorgesteld om tot een nieuwe wettelijke regeling te komen. Mijn voorstel behelst geen algemeen verbod op buitenlandse financiering of financiering uit bepaalde landen, maar een gefocuste aanpak van ondermijning van de democratische rechtsstaat op basis van religie, ideologie of levensovertuiging, indien hier aantoonbaar sprake van is. Gemeenten zijn de eersten die signalen van dergelijke ondermijning opvangen.

Ik heb gepleit voor een heldere verbinding tussen lokale signalen van ondermijning van de rechtsstaat en de informatie die het Rijk heeft over buitenlandse financiering. Deze verbinding kan worden vormgegeven door een landelijk expertisepunt. Gemeenten melden daar hun signalen. Dat expertisepunt kan ook proactief aan gemeenten vragen stellen over ongewenste activiteiten van organisaties. Het expertisepunt bundelt alle beschikbare informatie tot een advies aan de verantwoordelijke minister om concrete maatregelen te treffen. Zoals het bevriezen of terugstorten van gelden. Indien sprake is van strafbare feiten zal het OM vervolging instellen. Dit voorstel is door de betrokken bewindslieden positief ontvangen. Dat heeft onder meer geleid tot de oprichting van de Taskforce Problematisch Gedrag en Ongewenste Buitenlandse Financiering.

Pauline Krikke, burgemeester Den Haag

9 april 2019